

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא ... בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מחייבנא בהו.....1
- ב. בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניהא לה לישדינהו ... סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותיהו ... אתון דשמיע לכו חושו לה.....3
- ג. ההיא איתתא ... אתא ההוא גברא חמף...מיקדשת לי ... ואישתיקה ... ודידי שקלי ... קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחמף סלע מידה וקדשה מקודשת ... בדשדיך.....4
- ד. אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות ... הא דשדיך.....5
- ה. אין קרקע נקנית בפחות מש"פ.....6
- ו. בחליפין דתניא קונין בכלי ואף על פי שאין בו שוה פרוטה.....7
- ז. כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן.....10
- ח. האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה ... אף על גב שלא הפרישה מחיים ... שיעבודא הוה דאורייתא.....11
- ט. מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא.....12
- י. ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא.....13
- יא. מידי דהוה אפסולי המוקדשים דמעיקרא אית בהו מעילה ואסירי בגיזה ועבודה ... פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי.....14

דף יג.

א. דאישתיקה משתקה ושמע מינה שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא ... בתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מחייבנא בהו

כבר התבאר לעיל דף יב: שנתן לה פקדון¹ ואמר לה כנסי זה בפקדון, וחזר ואמר לה הרי את מקודשת לי בו, אם לאחר שנטלתו בתורת פקדון, אמר לה הרי את מקודשת לי בו, ושתיקה, שתיקה לאחר מתן מעות אינו כלום,

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כח ד

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואפילו נטלתו בידה אינה מקודשת ואין אומרים שאם לא ניחא לה בעתה זורקת הקדושין שי"ל שסברה שתתחייב לשלם הואיל שבא לידה בתורת פקדון², ובשעת אמירתו אינה זוכה בכלום³, שבאמירתו לא קנתה.

אבל אם אמרה הן. מקודשת שהרי זה כאילו נותן לה עכשיו לשם קידושין⁴, שהרי הוא ברשותה ובאמירתה לקנות אותו, וזכתה בו ונתקדשה לו בו⁵.

ואם אמר לה כן קודם שנטלתו ונטלתו אף על פי ששתקה הרי זו מקודשת, שמכיון שקבלתו על פי דבריו שאמר בסוף הרי את מקודשת לי, ושתקה ונטלתו הרי זו הוכחה שנתרצית לו.

ויש אומרים דוקא שנטלתו בידה, אבל אם זרק לה הקידושין אפילו לתוך חיקה ולא נטלתו מחיקה אלא שתקה והלכה, אפילו אזרק לשם קידושין ואמר לשם קדושין בלבד, שתיקה כזו אינה הוכחה היא שנתרצית לו⁶, ואפילו ספק קידושין לא הווי'. ולכו"ע אם ניערה מיד מחיקה, אינו קידושין כלל.

² ואם היה בידה פקדון והתנו שאינה חייב' באחריות או אפילו בפקדון אמרינן היה לה לזרוק כן כתב בתשובת מהר"מ פדואה סימן כ"ד מיהו בתשובת ריב"ש לא משמע כן. ב"ש שם יד

³ דשתיקה לאחר מתן מעות אינו כלום דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה כיון דמעיקרא לאו אדעתיה דקידושין קבלתינהו למעות אלו. ט"ז שם ח

⁴ דהא לא חייב לה כלום קודם זה. ט"ז שם ח

⁵ שבכל מקום דלא הוי לשון קידושין וחזר ואמר לה לשון קידושין כדין ואמרה הן דמועיל אף על פי שלא חזר ולקח הכסף ממנה קודם דהוי כמו פקדון דכאן. ט"ז שם.

⁶ לכאורה משמע דדין זה קאי דוקא היכא דבתחלה אמר לה כנסי פקדון זה ואח"כ זרק לתוך חיקה אבל מדברי הרמ"ה משמע דקאי אבל הזורק קדושין לתוך חיקה בלא שידוכין ובלא גילוי דעתה שהיא רוצה בקידושין דאינה מקודשת ובב"ח מפרש דברי הרמ"ה דר"ל דאחר שזרק לתוך חיקה נערה חיקה עד שנפלו הקדושין מתוך חיקה ואזלה לעלמא וכוונתו הוא דאם לא נערה חיקה הוי שתיקה בשעת מתן מעות ומהני כמבואר כאן ואי לא ניחא לה תשדינהו ע"כ מפרש דבריו דלאחר כן השליכה אותה מחיקה ועיין בתשובת הריב"ש סי' ק"ע מ"ש מדין זה ומשמעות לשונו בתחלת דבריו שכתב והיא פושטת ידה ולוקחה הטבעת וכו' משמע מלשון זה שכל שאינה פושטת יד רק שזרק לתוך חיקה כיון דלא עבדה מעשה דמוכח דניחא לה אין זה קדושין ונראה מ"מ הוי ספק קדושין באשר עובד' דהריב"ש הוי בהשליכה מיד ע"כ פסק דלא הוי קדושין כלל אבל לא השליכה מיד אפשר לומר דהוי ספק קדושין דלאו כ"ע דינא נמירי והיא נתיראה להשליך ע"כ לאפוקי צריכה גט מספק. ח"מ שם יב, אולם בב"ש שם יב נראה שנקט שאינו קידושין. אפילו לא אמר לה כנסי פקדון זה. וכן משמע בב"ש מב ג

⁷ אף על גב ששנינו [גימין פו ע"ב] זרק לה קידושיה קרוב לה מקודשת, הני מילי היכא שנתרצית לו קודם שזרק, אבל סתמא לאו כלום הוא. לבוש שם וכן בב"ש שם מב ג על מה שהקשה שם הח"מ על הרב רמ"א איך הבי' שם דעת הרמ"ה שזרקו לחיקה אינה מקודשת וכאן הביא דעת הג"מ שמקודשת, ותי' שהסבר' זו לישדנהו לא אמרינן אלא אם היה בתחלה ברצון אז אמרינן לישדנהו ואם לא זרקה הקדושין אמרינן רצונה לקבל הקדושין כאשר היה רצונו לקדש וכן י"ל עובד' בהג"מ היה ג"כ בתחלה היה רצונה להתקדש לו ואח"כ לקח ידה בחזקה אז אמרינן לישדנהו ואם לא ניערה הקדושין הוי קדושין כיון שהיה בתחלה רצון שלה.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

**ב. בתורת קדושין יהבינהו ניהלה ואי איתא דלא ניהא לה
לישדינהו ... סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא
באחריותיהו ... אתון דשמיע לנו חושו לה**

ועוד התבאר שם שנתן לידה⁸ בתורת קידושין חפץ כגון מטלית וכדומה, שהיו כרוכים בו ארבעה זווים, ואמר לה התקדשי לי בחפץ זה, ואמרה לו הרי אינו שוה פרוטה, ואמר הוא תתקדשי לי בארבע זווים שבתוכו ושתקה, אף על פי שמה שאמר לה תתקדשי בארבע זווים שבו, היה אחר מתן מעות הרי זו ספק מקודשת, משום שספק לנו אי לא ניהא לה, למה לא זרקה⁹ הקדושין, ומצד שני אולי מתוך בורותה בהלכה סברה שאין לזרוק אותם שמא יאבדו ותצטרך לשלם, ולעולם לא נתרצית לקידושין¹⁰.

וי"א¹¹ שלא דוקא שחזר ואמר לה אחר כך פעם שנית התקדשי לי בארבעה זווים שבו, אלא אמר לה סתם¹² הרי יש בו שוה פרוטה, הוי ספק מקודשת¹³. וי"א¹⁴ שאינה מקודשת.

⁸ שו"ע אבהע"ז כח ה

⁹ דהא לא נתחייבה בשמירתה דהא לא היה בפקדון בידה ומדלא זרקה שמע מינה שנתרצית בקידושין. או איכא למימר דלאו כל הנשים דיני גמירי וסברה דאין לזרוק אותם שמא יאבדו ותצטרך לשלם ולעולם לא נתרצית לקידושין. ט"ז שם ט

¹⁰ אבל משום הספק שמא החפץ ש"פ בשאר מקומות אין לחוש דהא חזר ממה שרצה בתחלה לקדש בפחות מש"פ היינו בחפץ כ"כ הרא"ש. והר"ן כתב דאין רצונו לקדשה בציפתא אלא בתחלה נמי היה כוונתו לקדש במעות שבו אלא היא לא הבינה. ב"ש שם יד. אולם בלבוש שם כתב ולא מחמת הד' זווים שבו, שהרי בשעת מתן מעות לא ידעה מהן ועכשיו שנודע לה הוא אחר מתן מעות, ושתיקה אחר מתן מעות אינה כלום, אלא משום שחוששים אנו שאותו החפץ שנתן לה אף על פי שאינו שוה פרוטה בכאן שמא הוא שוה פרוטה במקום אחר לכך הוו קידושין ספק. ט"ז שם ט

¹¹ דעת הר"ן שבתחלה נמי היה כוונתו לקדש במעות שבו אלא היא לא הבינה. ב"ש שם יד

¹² רמ"א שם

¹³ והלבוש לשיטתו כתב שספק מקודשת שמא שוה פרוטה במקום אחר.

¹⁴ לרא"ש הנזכר ודאי לא מהני, שהרי קדושין חדשים הם מה שרוצה לקדש במעות. ב"ש שם יד, ועוד עיין ט"ז י שם שהקשה על דברי הרמ"א תיחא רבה קחוינא כאן דהא אמר רבא בזה דהוה שתיקה דלאחר מתן מעות משמע שאם היתה אומרת הן הוי קידושי ודאי והיינו בשביל לשון הקידושין שאומר לה באותו הפעם והיתה מתרצית לזה ואם כן כאן שלא חזר לומר פעם שניה לשון קידושין והלשון שאמר תחילה אינו כלום שהרי חזר ממנו לדעת הרא"ש שזכרנו וגם לדעת הר"ן היה במעות כיון שלא ידעו שהוא מקדש במעות שבתוכו ממילא במל לשון הראשון ואם כן במה תתקדש פעם שנית כיון שלא אמר לשון קידושין שנית ואף על גב דאמרין סי' כ"ז דאם היה מדבר עמה תחילה על עסקי קידושין נתן לה אח"כ ושתקה רדי בזה מ"מ לא דמי להכא דהכא בשעה שאינו אומר לשון קידושין שנית כבר הוא החפץ בידה והוי לאחר מתן מעות לכו"ע כבר נתבטל לשון הראשון שאמר תחילה קודם הנתינה משא"כ לעיל דבשעת הנתינה שהוא עיקר הוא סומך על מה שאמר מתחילה מענין עסקי קידושין וכן מבואר בגמ' שאמרו בזה תקדש בד' זווי דהיינו שקדשה שנית וכן לשון הטור והרמב"ם זכרו כן ובדאי דוקא הוא.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ג. **ההיא איתתא ... אתא ההוא גברא חטף ... מיקדשת לי ... ואישתיקה ... ודידי שקלי ... קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת ...**
בדשדיך

גזל את¹⁵ האשה או גנב ממנה או חמסה, בין גזל כסף¹⁶ ובין אם גזל חפץ¹⁷, ולא נתיאשה ולא השתנה החפץ¹⁸. וחזר וקדשה בגזל או בגניבה או בחמס שלה, ואמר לה הרי את מקודשת לי בו, אם לא קדם ביניהם שידוכין ונטלה ושתקה אינה מקודשת, שיכולה לומר¹⁹ אכן לקחתי אבל כיון שהוא שלי לקחתי, ולא לשם קידושין לקחתי. ואינה נאמנת לומר שמתחלה קבלה לשם קידושין²⁰.

אבל אם שידך תחלה כלומר שדברו בענין שידוכין, ונתרעית לישא אותו²¹, אף על פי שעדיין לא היו שוין בסך הנדוניא²² כלומר שהיא לא רצתה ליתן לו נידוני' ברצונו²³ ונתנו לה ונטלה ושתקה, או אפילו לא שידך תחלה, ואך אמר לה התקדשי לי בזה, ונתנו לה ונטלה ושתקה, או אפילו לא שידך

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁶ ואם עשה שינוי מעשה בכסף, והחזירו לקדמותו, וקידשה בהם ושתקה אפילו אם לא היה שידוכין קודם מקודשת כיון שאינו אלא חוב שהרי קנאם בשינוי מעשה. ח"מ שם ה, וב"ש ז
¹⁷ ב"ש שם ז

¹⁸ אבל אם נתיאשה כבר והוא קנה הגזילה בשינוי מעשה כדין וכחלכה לא גרע מגזל דעלמא דמקדשין בו לאחר יאוש ואף על פי שחייב הגזלן להחזיר דמים לגזול מ"מ לא עדיף זה מהוב דעלמא דמ"מ החפץ שלו רק שדמים הוא חייב לה. ח"מ שם ה. ב"ש ז

¹⁹ וק' חדא דל' ר"נ משמע דוקא דיכולה לומר אין שקלי משמע הא אמרה דלקדושי שקלה מקודשת ותו א"כ דמצד נאמנות אתינן עלה מה מהני טעם הר"ן דהחכמים אמרו דעתה כמו שיבואר וכו' הא האדם נאמן על עצמו לשווי' חתיכא דאיסורא ותו דברים אלו אמורים בשם הרשב"א וכבר הבאתי בשמו דכל דמסתמא אינה מקודשת אפילו בספק אף הגדתה לאו מידי הוא דהוה כנתקדשה בלא עדים ובוה מתורץ באמת אף לו ר"ג שיכולה לומר וכו' ואינם אפי' קדושי ספק שוב אפילו אמרה שקיבלה לקדו' אינם קדו' בעדים ואינם כלום. בית מאיר שם.

²⁰ רמ"א שם, דלאו כל כמינה, דשמו חכמים דעתה דלא ניחא לה לאיקדושי בגזל דידה אם לא בדשדיך, ואמר לה בשעת נתינה התקדשי לי בו ונטלתו ושתקה, או שלא שידך ואמר התקדשי לי בו ואמרה הן בשעת קבלת הקידושין. לבוש שם, ועיין ח"מ שם ח דהרמ"א קאי ארישא.

²¹ דוקא בדשדיך ונתרעית להתקדש לו עכשיו אבל אם פירשו שלא להתקדש עד זמן פלוני לא מהני שידוכין כה"ג. מהרי"ט ח"ב הא"ה סי' כ"ח נ"ט. באר היטב שם יא

²² רמ"א שם

²³ ואם כן עתה שנותן לה קדושין מסתמ' היא מסכים לדבריה שתתן לו נדוניא כמו שהיא חפיצה. ח"מ שו ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תחלה וכשאמר לה התקדשי לי בזה ונתנו לידה אמרה הן, הרי זו מקודשת, שבתורת קידושין קבלתו וגזילתה נשאר לה כחוב וצריך לשלם לה²⁴.

אבל אם אחר שבא לידה אמר התקדשי לי בו²⁵, אף על פי שאמרה הן אינה מקודשת, אף על פי ששידך תחלה, שהרי בשעה שאמר לה התקדשי לי בו אינו נותן לה כלום, ומה שנתן לה כבר שלה היה שהחזירו לה ובמה תתקדש, וודאי אינו מועיל שתאמר למפרע שמתחלה קבלה לשם קידושין²⁶.

ואפילו אם אמר בעת הנתינה דמקדש אותה והיא שותקת ואח"כ אמרה הן אינה מקודשת ואינו מועיל שתאמר למפרע שמתחלה קבלה לשם קידושין²⁷.

גנבה האשה מהמקדש, וקדשה באותו גזל אינה מקודשת אפי' במשודך²⁸.

ד. אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליני וחזר ואמר לה

התקדשי לי בו בשעת מתן מעות ... הא דשדיך

החזיר לה חוב²⁹ שהיה לה אצלו, בין חוב בשטר או בעדים או שלא בעדים³⁰, ואמר לה כנסי סלע זו שאני חייב לך, והרי את מקודשת לי בו בשעת מתן מעות, ונטלתו ושתקה, אם היו ביניהם שידוכין³¹ הרי זו מקודשת, שכיון ששתקה ניהא לה להתקדש בו.

ואם לא היו ביניהם שידוכין אינה מקודשת, אפילו לא הגיע זמן הפרעון³², עד שתאמר הן. וי"א³³ שבלא הגיע זמן פרעון הרי היא מקודשת.

²⁴ רמ"א שם

²⁵ לא נתבאר אם אחר שבא לידה להדי' בתורת השבה או אפילו השבה בסתם ופרעון בסתם אמרינן מסתמא לשם השבה ופרעון ניתן ואף אם יאמר אחר כך התקדשי לי בו והיא אמרה הן לא מהני מאחר שלא אמר לה בשעת נתינה התקדשי לי. ח"מ שם ז

²⁶ שהרי נתן לה בשתיקה איך תאמר שקבלה לשם קדושין אם הוא לא אמר כלום בשעת נתינה. ח"מ שם ח.

²⁷ כיון דלא אמרה הן בשעת הנתינה כי מסתמא קבלה לשם גזל דידיה או חוב דידיה. ב"ש שם ח

²⁸ באר היטב מהמהרי"ל סי' ע"ה וע"ש סי' ק"א.

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

³⁰ באר היטב שם י מהר"ם מטראני ח"א סי' רצ"ט.

³¹ דוקא בדשדיך ונתרצית להתקדש לו עכשיו אבל אם פירשו שלא להתקדש עד זמן פלוני לא מהני שידוכין כה"ג. מהרי"ט ח"ב הא"ה סי' כ"ח נ"ט. באר היטב שם יא

³² מ"ז ה דלא כב"ח שהביא רשב"א בתשובה סי' קל"ז דכתוב אם לא הגיע זמן פרעון אפילו קבלתו בשתיקה ולא שדיך מקודשת וכתב הט"ז ולא מצאתי שם בסי' קל"ז ודבר זה אינו כלל, וסיים אין להשגיח בדברים הנזכרים בדברי הרשב"א שהביא מו"ח ז"ל בלשון שזכר שם. וכן בב"ש ט כתב כמ"ז.

³³ עיין אבני מילואים ט שהצדיק דברי הב"ח, וכן עיין בהמקנה ועיין בקה"י ובטיב קידושין שם.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואם לאחר שנתנו בידה אמר לה הרי את מקודשת לי בו אפילו אמרה הן אינה מקודשת אף על פי ששידך, שהרי לא הגיע לידה ממנו כלום אלא שלה נטלה, וכבר נפרעה חובה משעה שנטלה ואינה יכולה לחזור ולתובעו בחוב פעם אחרת, ובמה תתקדש.

וכל זה דוקא שאמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי והוסיף בדבריו ואמר התקדשי לי בו, אבל אמר לה כנסי סלע זו סתמא והוסיף אחר כך לה בשעת נתינה ואמר התקדשי לי בו ונטלתו ושתקה, אף על פי שחייב לה גם כן והגיע זמן הפרעון³⁴ הרי זו מקודשת ואפילו לא שידך, ואינה יכולה לומר לפרעון קבלתיו כיון שלא הזכיר לה הפרעון כלל.

וכן אפילו הזכיר לה הפרעון אלא שחזר בו בפירוש, כגון שבתחלה אמר כנסי סלע זו שאני חייב לך, וקודם שהגיעו לידה חזר בו ואמר לא לשם פרעון אני נותן לך אלא התקדשי לי בו, ונטלתו ושתקה, יש אומרים שהיא מקודשת אפילו לא שידך תחלה, שהרי חזר בו מן הפרעון והיא שתקה וקבלתו. וי"א³⁵ שהרי זה ספק קידושין.

אמר לאשה הלויני דינר על משכון ונתנה לו המעות, וכאשר הוא נותן לה המשכון אמר התקדשי לי בזו וקבלתו ושתקה, הרי זה ספק מקודשת, דיש להסתפק אם זה דומה לכנסי סלע זו שאני חייב ליכי כו' דבלא שידוכין אינה מקודשת שיכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי הכי נמי הכא לא שנא, או נימא שמא לא דמי דהכא אם היה נותנו לה מחמת הלואה לא היה שלה לחלוטין אלא בתורת משכון, ועכשיו הא הוא נותנו לה לחלוטין והווי קידושין מעלייתא.

ה. אין קרקע נקנית בפחות מש"פ

³⁴ זה לא נקט אלא לרבותא דאפילו הכי לא חשבינן ליה לפרעון אבל באומר תחילה כנסי בחוב לזה אין תלוי בהגיע זמן פרעון דאפילו לא הגיע זמן אמרינן דאינה מקודשת דאע"ג דקי"ל ריש בתרא דהלואי יפרע אדם בזמנו מ"מ זה אומר בפירוש שנתנו בפרעון חוב אמרינן דפרע תוך זמנו דלא ליטרדיה אח"כ בזמנו כדאביי ורבא ריש בתרא והכל מודים בזה כיון דאמר בפירוש לפרעון. מ"ז שם ה

³⁵ הר"ן שהביא זה כתב תחילה דאינה מקודשת כיון דמתחילה אמר לשם חוב תוכל לומר אני תופש בלשון ראשון בחובי ונראה דלהלכה אינן קידושין ודאי אלא ספק. מ"ז שם וועיין בח"מ שם י שכתב, במ"מ כתב דין זה דרך אפשר וסיים שדין זה צריך תלמוד ומהתימא על הרב שכ"כ בפשיטות.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

קנין כסף קונה³⁶ בקרקע קנין גמור³⁷, כיצד, מכר לו בית או שדה ונתן לו כסף, או שוה כסף, שוה פרוטה קנה הכל³⁸, אבל בפחות משובה פרוטה³⁹ אין חשיבות לקנות בו. ויש אומרים⁴⁰ שאינו קונה אלא כשנותן הכסף כפרעון על חשבון דמי המקח, אבל לא כשנותן פרוטה לשם קנין כסף.

ו. בחליפין דתניא קונין בכלי ואף על פי שאין בו שוה

פרוטה

קנין סודר⁴¹ קונה בקרקע בלא קנין אחר, אפילו לא נתן מעות, ונחלקו הפוסקים⁴² במקום שכותבין שטר, אם קונה קנין גמור.

³⁶ שו"ע ונו"כ הו"מ קצ א

³⁷ ובשו"ע לא הוזכר כאן ענין אמירה אם צריך שיאמר הלוקח או המוכר שהקנין נעשה ע"י נתינת הכסף, ולכאורה משמע דבנתינה מלוקח למוכר א"צ אמירה, וכ"כ בערוה"ש גבי ק"ס וחליפין שוה בשוה שא"צ אמירה, ומ"מ פשוט שצריך איזה מו"מ ביניהם בענין המקח, ובד"ג כלל פט סימן ג משמע דגם בנתינה מלוקח למוכר צריך אמירה, אלא שאין נ"מ אם אמר המוכר שדי מכורה לך או שאמר הלוקח שדך קנויה לי, עיין שם. פתחי חושן חלק ח פרק ג הערה א

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

³⁹ וכתב בכנה"ג בשם מהרי"ט שאם מכר קרקעות לשני בני אדם צריך ש"פ לכל אחד, ובמנחת פתים סימן רב הביא בשם הירושלמי שיכול לקנות בפרוטה אחת כמה קרקעות וכמה מטלטלין, ואפילו קרקע ומטלטלין בפרוטה אחת קנה, ובשליח המוכר קרקעות של שני בני אדם צריך לקבל שו"פ לכל אחד, אבל כשמקנה קרקעות של אדם אחד לשני אנשים אפשר שמועיל אם מקבל שו"פ משניהם יחד, דבתר מקבל אזלינן, עיין שם, ובשו"ת חלקת יואב או"ח סימן כב מסתפק בשותפים אם צריך ש"פ לכל אחד.

⁴⁰ סמ"ע שם סק"א, דקנין כסף ילפינן משדה עפרון ושם היה דמי שווי השדה, והט"ז חולק דמ"ש מהא דסעיף יז שאמר ערבוני יקון, ואינו בתורת שווי המקח, ועוד דהא גם קידושי אשה ילפינן משדה עפרון, וכסף בקידושי אשה אינו בתורת שווי אלא בתורת נתינה לשם קנין. ובנה"מ סק"ב הקשה ג"כ על דברי הסמ"ע, והקשה גם ממתנה ע"מ להחזיר, דודאי אינו על שווי המקח, ואפ"ה קונה, עיין שם שהסכים לדעת הט"ז. ובאבני מילואים סימן כט נראה שהסכים לדעת הסמ"ע, ועי' מנ"ח מצוה מג ומצוה שלו ובאבן האזל פ"א ממכירה. ובאמרי בינה קונטרס הקנינים סימן א כתב שלכאורה לסברת הסמ"ע כשרוצה לתת מתנה והמקבל נותן לו פרוטה לשם קנין לא מהני, שהרי אינו שווי המקח, אלא שנראה שקונה באותה פרוטה, שזהו שווי הקרקע, והביא בשם תוס' רי"ד שכתב כן, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצ סק"ג, ועי' בשו"ת מהרש"ם ח"ה סימן ג, ובחזו"א הו"מ ליקומים סימן ט סק"ט כתב שאם נותן לו פרוטה בתורת מתנה ובוזה יקנה לו הקרקע, ודאי דלא חשיב קנין כסף, עיין שם.

⁴¹ שו"ע ונו"כ הו"מ קצה א

⁴² עי' באה"ט סימן קצ סק"א שהביא מחלוקת הפוסקים בזה, וגם בפת"ש שם הביא מדברי הפוסקים, וכתב להוכיח מדברי השו"ע ורמ"א בסימן קצב דחזקה מהני בלא כסף ושטר, וא"כ כ"ש קנין סודר, שהרי הרמב"ן סובר דגם בחזקה לא מהני במקום שכותבין, ואילו גבי ק"ס ס"ל דמהני, ושוב כתב להוכיח להיפך, דמדלא כתבו השו"ע והרמ"א כן גבי ק"ס, ע"כ צ"ל דס"ל דדוקא חזקה מהני משום שהוא בנוף הדבר, משא"כ ק"ס שאינו בנוף החפץ, עיין שם, ועי' פרק מו הערה כב, ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סימן כב, ועי' עוד בפרק ג בדין עייל ונפיק אזווי במקום קנין. ובערך ש"י סימן קג הביא בשם שו"ת הר"ב אשכנזי שאם החליף קרקע במטלטלין, כשמשך זה המטלטלין קנה זה הקרקע אפילו במקום שכותבין שטר, והביא מדברי שו"ת הרשב"א שמסתפק בחליפי קרקע בקרקע אם קונה במקום שכותבין שטר, דאפשר דאינו אלא כשוה כסף, או אפשר

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כיצד הוא קנין סודר, הקונה או הזוכה⁴³ נותן סודר למוכר או לנותן או למתחייב, שיזכה בסודר, ותמורת זאת מקנה לו הקרקע או המטלטלין או מתחייב מה שהסכימו ביניהם, וכשקונה המקנה⁴⁴ הסודר נקנה הקרקע או המטלטלים לזוכה בכל מקום שהוא.

דהוי כמוכר מפני רעתה, שכל אחד רוצה ביתרון החליפין, ומכאן למד הר"ב אשכנזי דכ"ש בחליפי מטלטלין בקרקע דקונה בלא שטר, שהרי ע"כ זה שקנה המטלטלין קנה בלא שטר, דאין שטר במטלטלין, עיין שם, ובמה שהביא שמדברי הרשב"א משמע דגם בקרקע בקרקע קונה בלא שטר, תמה הע"ש, שהרי הרשב"א מספקא ליה, ואפשר דמשום שהוא ספק בתקנה חשיב ליה כודאי וקונה בלי שטר, עיין שם.

⁴³ דקיי"ל בכליו של קונה, וכן כשמתחייב צריך להיות הסודר משל הזוכה שנותן למתחייב, וכתב הסמ"ע סימן ה סק"ז בשם קוב"ץ ישן שאין קנין בק"ס בלילה אלא לאור הנר כדי שיכירו העדים מי הקונה ומי המקנה, ומשמע שבלא עדים א"צ להקפיד. פתחי חושן חלק ח פרק ז הערה ד

⁴⁴ בשו"ע כתב כיון שמשך, והיינו במשיכה או בהגבהה, ומסברא נראה דלא בעינן שימסור למקנה הסודר מיד ליד, אלא שהמקנה משך או הגביה הסודר שהיה מונח ע"ג קרקע, כל שעושה במצות בעל הסודר קונה, דומיא דמשיכה או הגבהה בקנינים, שוב ראיתי בחידושי הרי"ם חו"מ סימן קצה סק"א שדן אם מועיל בק"ס בטול מע"ג קרקע, דאפשר דבעינן נתינה מיד ליד, ושם בסק"ה נראה דפשיטא ליה דבשאר קנינים סני, ואפילו באגב, אבל בק"ס לא מהני. פתחי חושן שם הערה ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כל דבר שיש עליו⁴⁵ שם כלי קונים בו⁴⁶ אף על פי שאין בו שוה פרוטה, ובלבד שיהא מדבר חשוב⁴⁷, וכן קונים בבגד⁴⁸, ואפילו בחתיכת בגד שיש בו ג' על ג' אצבעות⁴⁹.

כל דבר שאין עליו שם כלי אין קונים בו⁵⁰, ולכן אין קונים בפירות⁵¹, ויש אומרים שבהמה ושאר בעל חי מיקרי כלי וקונים בה⁵².

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴⁶ וכתב הסמ"ע שלכן נהגו לכתוב בשטרות וקניא מיניה במנא דכשר למיקנא ביה במנה לאפוקי מטלטלין (נראה דצ"ל פירות), דכשר לאפוקי איסור הנאה, או לאפוקי כלי גללים, למיקנא היינו בכליו של קונה, ביה לאפוקי ממבע, וסיים הסמ"ע בשם התרוה"ד סימן מז שאם לא כתוב כן אין מוציאין בשטר זה, ובפתי"ש הביא בשם הב"י בבד"ה שחולק על התרה"ד, דמסתמא אמרינן שקנה במנא דכשר למקני ביה, ומה שנוהגים לכתוב כן בשטרות, אינו אלא לרוחא דמילתא, וגם הט"ז בסימן מב חולק, והחכ"צ בהגהותיו שם כתב שגם התרה"ד מודה לזה, אלא דאיירי שם בענין שאינו מועיל קנין סודר, והביא הפתי"ש שגם התומים והנה"מ שם הסכימו עם הט"ז. עיין שם. במנחת פתים סימן יב הביא בשם תו"ש פ"א דקידושין דמה שנהגו לכתוב בקנא"ס, כלומר בקנין גמור אנב סודר, הוא משום דמטבע אינה נקנית אלא באנב, ולא הבנתי הרי אינו מקנה באנב קרקע, ומה מועיל מה שמזכיר לשון אנב. פתחי חושן שם הערה י.

⁴⁷ רמ"א שם, לאפוקי כלי העשוי מגללי בקר, ובש"מ בשם הר"י יונתן פירש דהחסרון בצפייעי בקר הוא משום שאי אפשר להשתמש בו בחמין אלא בצונן, עיין שם, ולפי"ז יש לעיין בכלי פלסטי או נייר חד פעמי, שנראה לפירוש הר"י שאין קונים בו, וכן יש להסתפק בכלי שאינו חשוב מפני שעומדים לזרקו באשפה, כגון קופסה ריקה של שימורים וכיוצא בזה, דאפשר דאין קונים בו, וכן בקבוק ריק מפלסטיק שאין לו חשיבות, ובמשפ"ש כתב לאהר שחביא פירוש הר"י יונתן דאי אפשר להשתמש בחמין, שלפי"ז אין קונים בכלי העשוי מסוכר שעושים לפורים, ומדבריו נראה דאע"פ שאינו עומד לשימוש, אם יכול להשתמש בו חשיב כלי, ולפי"ז כ"ש כלי חד פעמי וכיוצא בזה, וראיתי בשם אגרות משה שאין מקדשין בכוס חד פעמי, ונראה מדבריו שם דהיינו משום חשיבות כוס של ברכה, אבל לא משום שאינו חשוב כלי, ובמשפ"ש כתב בשם שו"ת בית אפרים הו"מ סימן כ דנייר לא חשיב כלי, עיין שם. פתחי חושן שם הערה יא

⁴⁸ וזהו נעל האמור בפסוק ושלף איש נעלו, וכמ"ש רש"י שם, דסודר במקום נעל, ובתרנום שם כתב נרתק יד ימיניה (כפפה), ובוזו"ק ריש פרשת חוקת משמע דנעל ממש דוקא, עיין שם.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם ד, שבשיעור זה חשוב כבגד לענין טומאה, ונראה שאם הוא בגד שלם, אף על פי שאין בו גע"ג אצבעות חשוב כלי (וראיתי לגדול אחד שהקפיד בזה, וצ"ע), ועי' פתי"ש סק"ג לענין שאר בגדים שלא מצמר ופשתים. פתחי חושן שם הערה יג

⁵⁰ בסמ"ע סק"ח כתב בשם הגהמ"ר דכל דבר הנעשה בידי אדם הוא בכלל כלי, והנעשה בידי שמים הוא בכלל פירא, וכתב הש"ך שזה אינו אלא לדעת רש"י, אבל לפי מ"ש הרמ"א להלן דבהמה בכלל כלי, ליתא לכלל זה.

⁵¹ בתרומת הכרי דין במקנה בכלי ופרי יחד, אם דמי למלוה ופרוטה גבי קידושין, ומסיק דכל שנותן כלי, אף על פי שנותן גם פרי קונה, עיין שם, ונשאלתי אם יכול לקנות בקופסת שימורים, ונראה דאף לסברת התרוה"כ היינו דוקא כשנותן כלי בפני עצמו, אבל בקופסת שימורים הכלי טפל לפירי ודינו כפירי. פתחי חושן שם הערה טו

⁵² רמ"א שם, והוא מדברי המור בשם ר"י, ועי' בב"י שם שנחלקו הראשונים בזה, ומעם הר"י משום דבהמה נמי ראוי למלאכה או לחלב או לגיזה, ולא מיעמו אלא פירות שאינם עומדים אלא לאכילה ומרקיבין והולכין. ולכאורה נראה דעצים ואבנים ועפר לכ"ע אין להם דין כלי, וצ"ע.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אין קונים⁵³ במטבע⁵⁴, אבל מטבע שנפסלה דינה ככלי וקונים בה⁵⁵.

אין קונים בדבר האסור בהנאה⁵⁶.

ז. כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן

כל מי⁵⁷ שאינו בקי בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהם⁵⁸ להורות בהם, שבקל יכול לטעות ויתיר את הערוה וגורם להרבות ממזרים בישראל. ודוקא להורות⁵⁹ אסור אבל לסדר קידושין מותר דאין שם להורות. וי"א⁶⁰ שלכתחילה לא יסדר, וכן נהגו להקפיד בכך.

מאוד⁶¹ יש לאדם ליזהר שלא להשתדל בענין גיטין, אם לא שיהא בקי בהלכות גיטין, כי רבו בהם הדקדוקים ובנקל יכול אדם לטעות בהם והוא פיסול ממזרות.

בימי חכמי⁶² התלמוד היו נוהגין למנות חכם בקי על הגיטין, וכן נמצא בדברי הקדמונים שהיו נוהגין שלא ליתן גט רק לפני גדולי הדור⁶³. ועל כן לא ישתדל אדם בנתינה, רק הבקי בהם.

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁴ וכתב הסמ"ע דאע"ג דיכול לשקול כנגדה, או לתלות בצואר בתו, מ"מ אינה עומדת לכך, ועיקרו להוצאה ע"י הצורה, והצורה עשויה להתבטל.

⁵⁵ רמ"א שם, ועי' בב"י שם, וכתבו האחרונים הטעם דכיון דליכא טעמא דדעתיה אצורה, שוב הוי בכלל כלי, ועי' פעמו"ז שלכאורה מדברי המחבר בסימן רג סעיף ח שפסק שמטבע שנפסלה דינה כפירות, משמע דלא ס"ל כהרמ"א.

⁵⁶ שו"ע שם, וכתב הב"ח דאע"פ שהוא דבר חשוב מאד, ויש לעיין באיסור קונם.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז מט ג

⁵⁸ אפילו דברים שאין בהם קולא ימעה אפילו הכי לא יתעסק בהם אלא צריך שידע הכל על בורין וזה משמעות הלשון בטיב גיטין וקידושין. מ"ז שם א

⁵⁹ דבנתינת קידושין אין שם הרבה פרטים באותו סידור ואין מצוין שינוים שם ששייך בהם הוראה. וכן המנהג בינינו שמכבדין בסידור קידושין אפילו אינו למדן גדול. מ"ז שם א וב"ש ד

⁶⁰ ועיין בתשו' שב"י ח"ג סי' קמ"ז שלא כ"כ אלא דה"ה שלא יסדר קידושין לכתחילה ולהכי נקט הש"ס לא יהא לו עסק משמע כל התעסקות בענין קדושין וגיטין וגם רש"י ז"ל שב' שלא יהא דין בדבר לא כיון דוקא אם יהי' דין לדון על הגיטין או הקדושין אם הם כהוגן רק דה"ה שלא יסדר לכתחלה וזה נכלל ג"כ בכלל דין וכן משמע בתשו' מהרי"ו סי' פ"ה כו' ובודאי לא בחנם הורגלו דורות הללו שאין מסדרין קדושין בלתי התרת הרב כי יש לחוש להרבה מכשולים שיבא לקדש ח"ו איסור ערוה או שני' כאשר קרה בזמנינו כו' ושם בתשו' הגאון בעל כנ"י כתב שדבר זה הוא תקנה מרבני צרפת שהיו בימי ר"ת שגזרו ואמרו שלא יסדר שום אדם קדושין כ"א מי שנבחר לרב או מ"צ בקהילתו ומי שיעבור על אלה כו' ע"ש ועי' ג"כ מזה בת' כנ"י ס"ס ע"ב ועי' בת' נו"ב תניינא סי' פ"ג הובא אצלינו בפ"ת ליו"ד סי' רמ"ה ס"ק י"ב. פ"ת מט ב

⁶¹ שו"ע ונו"כ בסדר הגט קא

⁶² רמ"א סדר הגט בסוף קנד

⁶³ ריב"ש סימן שפ"ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וכל מי שאינו בקי בטיב גיטין וקדושין, לא יהא לו עסק עמהם. ואם אחד עבר ונתן⁶⁴ גיטין או חליצות בלא נתינת רשות. שאינו מוסמך למורינו ונותן גיטין וחליצות אין במעשיו כלום, ויש לחוש לגיטין וחליצות שנתן, אם לא שידוע לכל שמומחה לרבים הוא, ורק שמצד ענוה ושפלות אינו מבקש גדולות. ויש חולקין ומקילין, ובמקום עיגון יש להקל אם כבר נתן גיטין וחליצות, אבל לא בדרך אחר, כי מנהגן של ישראל תורה היא⁶⁵.

וגט שסדרו אותו הדיוטות, יש לפוסלו⁶⁶, ולא חיישינן לב"ד טועין⁶⁷, אא"כ אנו מכירין באותן שסדרו הגט שאין בקיאותן, שאז אפילו כתוב כהוגן חוששים להם⁶⁸ חכם שגירש שלא כדין, צריכים לכופו שלא יהא לו עסק בגיטין וקדושין מאחר שאינו בקי בהם⁶⁹.

דף יג:

**ח. האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה ...
אף על גב שלא הפרישה מחיים ... שיעבודא הוה
דאורייתא**

היולדת קרבנה כבש עולה ובן יונה או תור חטאת, ואם אין ידה משגת מביאה שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואחד חטאת, הביאה⁷⁰

⁶⁴ סידור גיטין הרבה מאוד פרטים וזהו ודאי בכלל הוראה ואין ליתן לסדר גיטין אלא למומחה ברבים. ט"ז שם א

⁶⁵ רמ"א יו"ד רמב יד

⁶⁶ הגט עצמו פסול מאחר שמוכח שמסדרי הגט היו עמי הארץ ולא ידעו שאין הבעל עושה שליח קבלה, יש לחוש לכמה מיני פסולין, וכן כיוצא בזה שניכר שאותן שסדרו הגט היו הדיוטות. רמ"א קמא ל

⁶⁷ רמ"א קמב ט

⁶⁸ חוששין להם. עיין בתשובת ברית אברהם ר"ס ק"ו שכ' דאף דמדברי הרמ"א אין הכרע רק לחוש על דיינים המסדרים כתיבת הגט דנפיש מילי משא"כ על דיינים המסדרים הנתינה ואינו מקום כתיבת גיטין מ"מ מדברי תשובת הרא"ש שהובא בב"י סימן ק"כ מבואר החשש על עידי הנתינה שהיו הדיוטות יע"ש. וע"ש עוד בס"ס ק"ד שהביא בשם תשו' פני יהושע ס"ס ב' שכ' דדוקא אם הטעות במידי דשכיח אבל בטעה במידי דלא שכיח לא הוי א"י במיב גיטין והוכיח כן מסוגיא דקדושין דף ו' והעלה דאין להרהר בכיוצא בזה יע"ש. פתחי תשובה אבן העזר שם ס"ק יז

⁶⁹ בתשו' הרדב"ז ה"ד ס"ס רע"א

⁷⁰ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק א הלכה ג יג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

חטאתה ומתה, יביאו היורשים עולתה⁷¹, אף על פי שלא הפרישה אותה מחיים כבר נשתעבדו נכסיה לקרבן, והשעבוד דין תורה הוא.

ט. מלוח על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. שמצוה על היורשים⁷² לפרוע חוב אביהם אפילו מלוח על פה, מדינא דגמרא רק בהניח להם קרקעות, או אם תפס בעל החוב מטלטלין מחיים גובה מהם⁷³, ולאחר תקנת הגאונים מצוה עליהם לפרוע אף ממטלטלים שהניח להם אביהם⁷⁴, וכופין אותם על כך, אם יש בנכסים שיעור החוב.

וכן חייבים לפרוע ממלוח שהיה לאביהם ביד אחרים וגבוהו לאחר מותו, בין גבו קרקע ובין גבו מעות וכן משטר חוב שהניח להם⁷⁵. ויש אומרים⁷⁶ שאין גובים מנכסים שבאו לידם לאחר מותו.

⁷¹ אבל חטאתה אין להביא לאחר מיתה דחטאת שמתו בעליה תמות. ונראה הא דמביאין היורשין עולתה זהו כשנשאר ירושה ממנה דעל הבעל אין חיוב לאחר מיתתה והכי משמע בקדושין שם. ערוך השולחן העתיד הלכות מחוסרי כפרה סימן רלב סעיף טז

⁷² שו"ע ונו"ב חו"מ קז א

⁷³ כמבואר בסימן סד סעיף א, ובסימן צו סעיף טז וסימן קז סעיף ה. וכתב הפנ"י בגימין דף לז שלענין זה אף משכון בשעת הלואה מיקרי תפס, ע"י פרק ו סעיף כ, וע"י שער משפט סימן קז באם תפס ממטללי היורשים אם מיקרי תפס

⁷⁴ והריב"ש סימן שצב כתב שמדיני שמים חייבים אף מדינא דגמרא. והגאונים תיקנו שיהא בע"ח גובה גם ממטלטלין שירשו, ופסק בשו"ע שתקנת הגאונים היא אפילו במלוח על פה, וע"י בסמ"ע ושו"ך שם שדעת הרא"ש שבזמן הזה שיש סמיכות דעת גם על מטלטלין, חזר דין מטלטלין כדין קרקע אף מדינא דגמרא. וע"י אמרי בינה דיני גביית חוב סימן יב.

⁷⁵ סמ"ע שם ה דשמרי חוב כמטלטלין נינהו.

⁷⁶ ע"י רמ"א סימן קד סעיף טז שכתב שאין בע"ח גובה מראוי, והיינו מנכסים שירשו מאבי אביהם, אף על פי שבא להם מכת אביהם מיקרי ראוי, וכתב הסמ"ע ס"ק לו בשם המרדכי שמטעם זה אין בע"ח גובה משכר פעולה שהיו חייבים לאביהם, שמעולם לא בא לידו, אבל הש"ך כתב שלא מטעם ראוי הוא, ודוקא בנפל הבית עליו ועל מורישיו אינו גובה, משום שיכול היורש לומר מאבוב דאבא קאתינא, וע"י קצה"ח ופת"ש, חק"ל חו"מ סימן עב, ובחזו"א ב"ק סימן טו. ובערוה"ש הכריע לדינא שגובה ממלוח ומשכר פעולה. וכ"ש שגובה משכירות בית או חפץ מה שעלה עד המיתה, ואף מה שעלה לאחר מיתה אם השכיר האב לזמן קצוב, נראה מדברי הפוסקים דהוי עכ"פ כמטלטלין.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וכן מדינא דגמרא אין כתובה ותוספת נגבין אלא מן הקרקע ומן הזיבורית, ואפילו ממשעבדי, ומתקנת הגאונים גובה אף ממטלטלין והאלמנה גובה כתובה מן היורשים, לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובת אביהם, גובה מהם⁷⁷, וכן אם הניח שטר חוב גובה מהשטר חוב⁷⁸, אלא שאינה גובה אלא בשבועה⁷⁹, ואם ייחד לה נכסים בכתובתה והם בעין, או דברים הבאים מכחם, גובה מנכסים אלה בלא שבועה, ואם תפסה מעות בלא שבועה, אין מוציאין מידה⁸⁰.

י. ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא

דבר תורה אחד⁸¹ מלוה בשטר ואחד מלוה על פה גובה מנכסים משועבדים דקי"ל שיעבודא דאורייתא, כלומר מיד שמלוה המלוה מעות לתבירו, משועבדים כל נכסיו למלוה מן התורה בעד הלואה זו⁸², דכתיב (דברים כד פסוק יא) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתָּה נָשָׂה בוֹ יוֹצִיא אֵלָיךְ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה וְנוֹשָׂה בֵּין בִּשְׂטָר בֵּין בַּעַל פֶּה מִשְׁמַע⁸³,

⁷⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק א

⁷⁸ ח"מ שם ד

⁷⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צו א שהוששים שמא התפס לה כבר לפרעון חובה

⁸⁰ שו"ע שם יא

⁸¹ שו"ע ונו"כ חו"מ לט א וקיא א

⁸² ובש"ך סק"ב כתב בשם הב"י שמעיקר הדין שיעבודא דאורייתא (והיינו שמדאורייתא נשתעבדו נכסיו לפרוע מהם אף ממשועבדים), אלא שהכמים תיקנו שלא לגבות במלוה ע"פ ממשועבדים, משום פסידא דלקוחות, והש"ך האריך לדון אם אמרינן שיעבודא דאורייתא או לא, והן שם בדין מלוה הכתובה בתורה (והיינו חוב שנתחייב לו שלא בתורת הלואה אלא שמדין התורה חייב לתת לו) אם דינו כמלוה ע"פ או כמלוה בשטר (ולהלכה קי"ל דלאו כמלוה בשטר הוא, עי' ש"ך יו"ד סימן שה ס"ק כא, וכתב בשער משפט סימן ע סק"א בשם הרמ"ע דהיינו שלא לגבות ממשעבדי, אבל לענין מענת פרעתי אינו נאמן במלוה הכתובה בתורה, דהוי עכ"פ כמעשה ב"ד שאינו יכול לטעון פרעתי), וכן אם גובה מעבדים, ובעיקר פלוגתא דשיעבודא דאורייתא האריכו האחרונים, בש"ך שם סיים ומכל מקום אין אני סומך על ראיותי והכרעתי כי אין תלמיד כמוני מכריע בין ההרים הגדולים, רק שלפע"ד דין זה אי שיעבודא דאורייתא או לא, עכ"פ הוי ספיקא דדינא ובאורים שם כתב עיין בתומים שהעליתי דהעיקר כדברי האומרים שיעבודא דאורייתא בכל דבר, ואין לומר קים ליה כמ"ד שיעבודא לאו תורה, ע"ש שהארכתי. מיהו במטלטלין ומכל שכן בעבדים דיכול להבריחן, ועבדים גם כן לשחררן, שיעבודא לאו דאורייתא, ע"ש. ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' (מ"ז) [כ"א] שהאריך הרבה בזה, ומסיים, מכל הלין ראיות נראה שהעיקר כדעת הסוברים שיעבודא דאורייתא, ע"ש ואין כאן מקומו כיון שאינו נוגע כל כך לדינא, כמ"ש הנדה"מ סק"ב.

⁸³ ואמרה תורה יוציא אליך את העבוט שמע מינה שכל מטלטליו משועבדים לו, והוא הדין מקרקעות, דכל שכן הוא שדרך המלוין לסמוך עליהן יותר.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אבל חז"ל תקנו דמלוה על פה לא יגבה ממשועבדים אלא מבני חורי⁸⁴. ואיזהו הם משועבדים⁸⁵, כגון שמכר הלוח קרקעותיו לאחרים אחר שלוח מזה⁸⁶, או שנתנם במתנה⁸⁷, ונכסים בני חורין הם נכסי הלוח וקרקעותיו שלא מכרם. ואיזה נקרא מלוה על פה, המלוה את חבירו בעדים ולא נתן לו שטר או שהודה לו בפני עדים שחייב לו, זהו נקרא מלוה על פה, ואינו גובה מהמשועבדים אלא מבני חורין.

יא. מידי דהוה אפסולי המוקדשים דמעיקרא אית בהו מעילה ואסירי בגיזה ועבודה... פרקינהו מעילה לית בהו בגיזה ועבודה אסירי

אסור להדיוט⁸⁸ ליהנות מקדשי השם, בין מדברים הקרבין על גבי המזבח, בין מקדשי בדק הבית, וכל הנהנה בשוה פרוטה מקדשי השם מעל.

וכל קדשי מזבח בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אסורין בעבודה⁸⁹ שנאמר (דברים טו פסוק יט ראה) לא תעבד בכבד שוֹרְךָ והוא הדין לשאר קדשים וה"ה גם בעובד בצאן או שאר בהמה ולוקה מן התורה⁹⁰

אין חייבים על עבודה בעוף קדשים כגון חטאת העוף או עולת העוף⁹¹.

⁸⁴ ומה טעם אמרו דמלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים, משום פסידא דלקוחות שלא ידעו שזה המוכר חייב כלום, ואם היו יודעים לא היו קונים מיראתם שמא יטרפו מהם, אבל כשהיא מלוה בשטר כיון דאיכא תרתי שטר ועדים מפקי לקלא ולקוחות אפסידו אנפשיהו, כיון שידעו שזה היה חייב והם הלכו וקנו ממנו.

⁸⁵ לבוש לט א וסמ"ע לט ב

⁸⁶ ונקראו משועבדים לפי שאף על פי שהם ברשות הקונה הם משועבדים לבעל חוב של המוכר מעת שהלוהו ⁸⁷ דבענינים הללו נתנו למקבל מתנה דין לוקח, דאילולא שקיבל הנאה ממנו לא היה נותן לו, סמ"ע שם.

⁸⁸ רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה א ז

⁸⁹ וכתב הרמב"ם שם בה"ז, יראה לי שאין הגוון חייב עד שיגזו כדי רוחב הסיט כפול לא יהיה זה חמור משבת, עכ"ל וקשה לי מדוע לא חילק הרמב"ם גבי דישה דקיי"ל (רמב"ם פ"ח משבת ה"ז) דאם דש בשבת אינו חייב רק כגרוגרת, א"כ לא יהיה חייב הדש בבהמת קדשים פחות מזה השיעור ולמה כתב דוקא בגיזה דלא יהיה חמור משבת ולא בעבודה, וצ"ע להבין, ושם ילפינן ממשכן אבל כאן מנא ליה כל זה, וצ"ע (מנחת חינוך תפג אות ב)

⁹⁰ והנה אם עובד או גוזז אפילו כמה פעמים בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת. ואם התרו בו על כל פעם ופעם חייב כל פעם כמו נזיר שהיה שותה יין כו' (נזיר מ"ב ע"א). אך אם עבד עם כמה בהמות או גזז כמה בהמות לדעת תוס' ר"ד (קידושין ע"ז ע"ב) דבבעלי חיים אמרינן גופים מחולקין באבר מן החי מכמה בהמות (ומובא במנחת חינוך מצוה קפ"ו אות י"ב, עיין במשנה למלך פ"א מאיסורי ביאה ה"א), א"כ חייב בהתראה (אחת) על כל בהמה ובהמה (מנחת חינוך שם אות ה)

⁹¹ מנחת חינוך במוסף שבת מלאכת גוזז אות ד ועיין בחי' הגרי"ז בכורות דף כה ע"א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כל קדשי מזבח⁹² בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אסורין בגיזה שנאמר (שם) וְלֹא תִגְזוּ בְּכֹרֵי צֹאנֶיךָ וְהוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר קִדְשִׁים וְלֹא דוֹקָא עֲאֵן אֵלֵּא גַם הַגּוֹזֵז אֶת הַשּׁוֹר אֹו שֹׂאֵר בְּהֵמָה לֹוּקָה מִן הַתּוֹרָה.

בהמת הקדש שנפל בה מום שצריך לפדותה, אינה מותרת בגיזה ועבודה והרי היא באיסורה עד שתשחט, נשחטה אחר פדיונה הותרה באכילה⁹³, במה דברים אמורים כשקדם הקדשן את מומן או קדם מום עובר להקדשן אבל המקדיש בעלת מום קבוע למזבח אינה אסורה בגיזה ועבודה אלא מדבריהם.

נפדית הרי זו כחולין לכל דבר ותצא לחולין להגזו ולהעבד חוץ מן הבכור והמעשר שהקדושה חלה על גופן אף על פי שהן בעלי מומין קבועין מתחילתן ואינן יוצאין לחולין להגזו ולהעבד לעולם אבל לאחר שחיטה הותרו גם הם לגמרי⁹⁴.

קדשי בדק הבית⁹⁵ אסורין בגיזה ועבודה מדברי סופרים אבל מן התורה אינן אסורין לפיכך הגזו אותן או העובד בהן אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מרדות

⁹² רמב"ם מעילה פ"א ה"ז

⁹³ שם ה"ט וערוך השולחן העתיר שם סי' קסח סעי' יג

⁹⁴ שם ושם

⁹⁵ שם הי"ב